

**1/1999. Büntető-közigazgatási-polgári jogegységi határozat**  
**az 1952. évi III. törvény 14. §-ának és az 1973. évi I. törvény 35. § (4) bekezdésének**  
**alkalmazásában a bíróság vezetőjének minősül a bíróság elnökhelyettese is**

**A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!**

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bíróságának jogegységi tanácsa a Legfelsőbb Bíróság Büntető Kollégiumának vezetője által kezdeményezett jogegységi eljárásban meghozta a következő

*jogegységi határozatot:*

**A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 14. §-ának és a büntetőeljárásról szóló 1973. évi I. törvény 35. §-a (4) bekezdésének alkalmazásában a bíróság vezetőjének minősül a bíróság elnökhelyettese is.**

**INDOKOLÁS**

**I.**

A Legfelsőbb Bíróság Büntető Kollégiumának vezetője a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 1997. évi LXVI. törvény (Bszi.) 29. §-a (1) bekezdésének *a)* pontja és 31. §-a (1) bekezdésének *a)* pontja alapján jogegységi eljárás lefolytatását és jogegységi határozat hozatalát indítványozta abban a kérdésben, hogy a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (Pp.) 14. §-ának és a büntetőeljárásról szóló 1973. évi I. törvény (Be.) 35. §-a (4) bekezdésének a bíróság vezetőjére vonatkozó rendelkezései - a bíróság kizárásáról szóló polgári eljárási, illetőleg büntetőeljárási szabályok alkalmazásában - kizárólag a bíróság elnökére irányadók-e vagy a bíróság elnökhelyettesére is.

Az indítvány rámutat: a Pp. 14. §-a szerint a perben az a helyi bíróság, illetőleg megyei bíróság sem járhat el, amelynek vezetője a 13. §-a (1) bekezdésének *a)*, *b)* vagy *c)* pontja értelmében ki van zárva; a Be. 35. §-ának (4) bekezdése pedig kimondja, hogy nem járhat el az ügyben - az országos hatáskörű szervek kivételével - az a hatóság, amelynek vezetőjével szemben az (1) bekezdés *a)* pontjában szabályozott kizárási ok áll fenn.

A bírói gyakorlat ezeket a rendelkezéseket nem egységesen értelmezi. A Legfelsőbb Bíróság a Kk.I.28.982/1997/2. számú végzésében a Pp. 14. §-ában foglalt rendelkezést a bíróság elnökhelyettesére is vonatkoztatta. Ezzel ellentétben a Legfelsőbb Bíróság a Bk.V.1731/1998/2. számú végzésében úgy foglalt állást, hogy a Be. 35. §-ának (4) bekezdésében foglalt rendelkezés kizárólag a bíróság elnökére irányadó, a rendelkezést a bíróság elnökhelyettesére nem lehet alkalmazni.

Az indítvány szerint a Magyar Köztársaságban alkotmányos alapjog, hogy bárki ügyében független és pártatlan bíró, illetőleg bíróság járjon el [az Alkotmány 50. §-ának (3) bekezdése, 57. §-ának (1) bekezdése, a Bszi. 9. §-a]. A bíró, illetve a bíróság pártatlanságának biztosítékai - egyebek között - a Be. és a Pp. kizárási szabályai. A pártatlanság követelménye minden bírósági ügyben érvényes. Ez magyarázza, hogy a kizárással kapcsolatos rendelkezések a polgári eljárásban, illetve a büntetőeljárásban a lényegét tekintve azonosak. Az azonos tartalmú rendelkezéseket egységesen kell értelmezni, ezért a jogegységi eljárás feltételei akkor is fennállnak, ha a különböző bíróságok nem ugyanannak a jogszabálynak meghatározott rendelkezését, hanem különböző jogszabályok azonos tartalmú rendelkezéseit értelmezik eltérően. Erre figyelemmel javasolja a Legfelsőbb Bíróság Büntető Kollégiumának vezetője a jogegységi eljárás lefolytatását, utalva arra, hogy álláspontja

szerint a bíróság vezetője alatt a Pp. 14. §-a és a Be. 35. §-ának (4) bekezdése alkalmazásában a bíróság elnökhelyettesét is érteni kell.

## II.

A legfőbb ügyész - írásbeli észrevételében kifejtett - álláspontja az, hogy a Pp. 14. §-ában és a Be. 35. §-ának (4) bekezdésében foglalt rendelkezések csak arra a bíróságra vonatkoznak, amelynek elnökével szemben állnak fenn a rendelkezésekben felsorolt kizáró okok. A jogegységi tanács nem nyilvános ülésén a legfelsőbb ügyész képviselője felszólalt, és az írásbeli észrevételben foglalt álláspontot fenntartotta.

## III.

A jogegységi tanács álláspontja szerint a felmerült jogkérdés vizsgálatánál abból kell kiindulni, hogy a Magyar Köztársaságban mindenkinek az Alkotmányban biztosított alapvető joga, hogy az ügyében eljáró bíróság független és pártatlan legyen [57. § (1) bekezdése]. A Bszi. 9. §-a szerint is mindenkinek joga van ahhoz, hogy bírói útra tartozó ügyét független és pártatlan bíróság bírálja el. Ezeknek a jogoknak az érvényesülését hivatottak biztosítani a Pp. és a Be. kizárására vonatkozó szabályai is.

A bírakkal szemben érvényesülő kizárási szabályok részben objektív jellegűek [Pp. 13. §-a (1) bekezdésének *a)-d)* pontjai és Be. 35. §-a (1) bekezdésének *a)-b)* pontjai], részben viszont mérlegeléstől függ az, hogy a kizárási ok fennáll-e [Pp. 13. §-a (1) bekezdésének *e)* pontja és Be. 35. §-a (1) bekezdésének *c)* pontja]. A bírósággal szemben fennálló, a Pp. 14. §-ában és a Be. 35. §-ának (4) bekezdésében meghatározott kizárási ok, amely a bíróság vezetőjének személyéhez kapcsolódik, objektív jellegű, mert a bírakat az ügy elintézéséből kizáró objektív jellegű rendelkezésekre utal vissza.

A Bszi. 61. §-a értelmében a bírósági vezető feladata a bíróság, illetőleg a bírósági szervezeti egység vezetése. Ennek megfelelően a bírósági vezető felel a bíróság, illetőleg a bírósági szervezeti egység jogszabálynak megfelelő hatékony működéséért. A bírósági vezetőket a Bszi. 62. §-a sorolja fel. Ezek: a bíróság elnöke és elnökhelyettese, a kollégiumvezető és a kollégiumvezető-helyettes, a tanácselnök, a csoportvezető és a csoportvezető-helyettes. Az említett bírósági vezetők feladatait a Bszi. 63-68. §-ai határozzák meg.

A bíróság elnökéről a Bszi. 63. §-a rendelkezik. A Bszi. 65. §-a pedig a bíróság elnökhelyettesével kapcsolatban kimondja, hogy az elnökhelyettes a bíróság elnökét a távollétében teljes jogkörrel helyettesíti, továbbá ellátja a bíróság szervezeti és működési szabályzata szerint hatáskörébe utalt igazgatási feladatokat. A bíróság elnökhelyettesének tehát kettős feladatköre van, egyrészt teljes jogkörrel helyettesíti a bíróság elnökét annak távollétében, másrészt az egész bíróság tekintetében ellátja azokat az igazgatási feladatokat, amelyeket a bíróság szervezeti és működési szabályzata hatáskörébe utalt.

A bíróság elnökétől és elnökhelyettesétől eltérően a kollégiumvezető és a kollégiumvezető-helyettes, a tanácselnök, továbbá a csoportvezető és a csoportvezető-helyettes a bírósági szervezeti egységeket, a kollégiumot, a tanácsot, továbbá a csoportot vezetik. Közülük - a Bszi. 66-68. §-ában foglaltakra figyelemmel - a kollégiumvezető, a kollégiumvezető-helyettes, a csoportvezető és a csoportvezető-helyettes lát el a bíróság szervezeti és működési szabályzata szerint hatáskörébe utalt igazgatási feladatokat, de csak az adott szervezeti egység - a kollégium vagy a csoport - tekintetében.

A „bírósági vezető” és a „bíróság vezetője” tehát nem azonos fogalmak. A Bszi. 62. §-ában felsorolt bírósági vezetők közül a bíróság elnöke és elnökhelyettese minősül a bíróság - és nem csupán valamely bírósági szervezeti egység - vezetőjének. Az ő személyükhöz kapcsolódó kizárási ok

esetében akadályozhatja a függetlenség és a pártatlanság követelményének érvényesülését az, ha az ügyben a bíróság valamely bírója jár el. A Be. 35. §-ának (4) bekezdésében és a Pp. 14. §-ában foglalt kizárási szabályok ebből következően abban az esetben irányadók, ha a törvényben meghatározott kizárási okok a bíróság elnökével vagy elnökhelyettesével szemben állnak fenn.

A jogegységi tanács ezért a Bszi. 27. §-ában, 29. §-a (1) bekezdésének *a)* pontjában és 32. §-ának (4) bekezdésében foglaltak alapján a rendelkező rész szerint határozott.

Budapest, 1999. március 29.

*Dr. Solt Pál* s. k.

a tanács elnöke

*Dr. Haitzsch Gyula* s. k.

előadó bíró

*Dr. Berkes György* s. k.

bíró

*Dr. Horeczky Károly* s. k.

bíró

*Dr. Kaszayné dr. Mezei Katalin* s. k.

bíró

*Dr. Petrik Ferenc* s. k.

bíró

*Dr. Tóth Éva* s. k.

bíró